

Яніна Овсяннікова

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології
Університету цивільного захисту України

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ПЕРІОДУ ПЕРСОНАЛУ МНС УКРАЇНИ

Дуже довго в нашому суспільстві і, відповідно, у психологічних колах проблеми діагностики корекції негативних психічних наслідків подій, що травмують, не сприймалися як значущі. Що як відбувається з людиною потім, після виконання завдань в умовах підвищеного ризику для життя та система, що сприяє її ефективному відновленню, ще не ставали предметом спеціального вивчення і практичного втілення в життя.

Останнім часом комплекс заходів, що організується з метою відновлення психічних і фізичних ресурсів персоналу МНС усе частіше називають психологічною реабілітацією. Проте вживання цього терміну в даному випадку є не зовсім правомірним і швидше відповідає перекладу з латинської мови слова «реабілітація» (відновлення), ніж відображає завдання і зміст здійснюваних заходів. В цій ситуації слід говорити про психологічне забезпечення відновлювального періоду діяльності, що повинно включати:

1. *Психологічне інформування персоналу МНС про можливі негативні психологічні наслідки службової діяльності в умовах стрес-чинників, підвищеної інтенсивності та шляхи їхнього подолання.*
2. *Діагностику психічного стану персоналу МНС, що складають групу ризику.*
3. *Психологічне консультування працівників з питань, що виникли у зв'язку з пережитими ними психологічними труднощами відновлювального періоду.*
4. *Психологічну і соціально-психологічну підтримку особам, які переживають труднощі відновлювального періоду.*
5. *Використання спеціалізованих психологічних методів, спрямованих на прискорення відновлювальних процесів [1].*

З ким же має проводитися психологічна реабілітація і в чому її відмінність від інших видів психологічної допомоги? Відповідь на це питання пов'язане з визначенням того, як відбувається у людини відновлювальний процес. Якщо під час відновлювального періоду психологічні труднощі не виникають, а ті, що виникли, достатньо ефективно переборюються людиною самостійно, то психологічна допомога має психопрофілактичний характер і виражається в психологічному інформуванні, консультуванні, психологічній і соціально-психологічній підтримці працівника та членів його сім'ї, використанні спеціалізованих психологічних методів, що прискорюють відновлення, а за необхідності – супроводжуватися проведенням превентивної психодіагностики.

При виникненні у працівника відхилень від нормального процесу відновлення з ним повинна проводитися психокорекційна робота, а при вияві стійких психологічних труднощів – надаватися психотерапевтична допомога. Ці дві форми психологічної допомоги так само, як і перераховані вище, можуть здійснюватися підготовленим психологом у взаємодії з медичним персоналом. Крім того, у всіх зазначених вище випадках суб'єктом відновлювального процесу залишається сам рятувальник [3].

На відміну від зазначених вище форм психологічної допомоги, психологічна реабілітація повинна здійснюватися в тих випадках, коли відновлювальний процес можливий тільки за участю спеціалістів. Вона є процесом організованого психологічного впливу, спрямованого на відновлення такого стану психічного здоров'я працівників, що дозволяє достатньо ефективно вирішувати службові завдання.

У традиційному варіанті психологічна реабілітація є складовою частиною медико-психологічної реабілітації і повинна проводитися з особовим складом, який проходить лікування у зв'язку з травмами, опіками, опроміненням, психічними розладами тощо. У деяких випадках медико-психологічна реабілітація може доповнюватися фаховою і соціальною реабілітацією.

У нетрадиційному варіанті психологічна реабілітація – це вид психологічної допомоги, що надається персоналу МНС, який переживає або гострі реакції на актуальний стрес, або загострення відстрочених негативних психологічних наслідків, відстрочених реакцій і відстрочених розладів, зумовлених раніше пережитим стресом, що травмує психічно.

У другому варіанті психологічна реабілітація є центральною ланкою реабілітаційного процесу і доповнюється або медичною реабілітацією, або тільки визначеною медичною допомогою [2].

Неспецифічність або специфічність психологічної реабілітації повинна визначатися складністю наявних у людини психологічних проблем і ступенем спеціалізації засобів психологічного впливу, необхідних психологу для вирішення завдань психологічної реабілітації.

Від повноти і якості психореабілітаційної роботи буде залежати не тільки відновлення боєздатності особового складу, але і соціальне самопочуття персоналу МНС, членів їхніх сімей, рівень морально-психологічного стану, профілактика аутодеструктивної поведінки, злочинів і подій, що здебільшого є наслідком професійного стресу.

Список використаних джерел

1. Психология психических состояний: сб. статей. / под. ред. А.О. Прохорова. – Казань: Изд-во «Центр инновационных технологий», 2002. – С. 131–144.
2. Корольчук М.С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 580 с.
3. Ромек В.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях – СПб.: Речь, 2004. – 256 с.

Ігор Пампура

старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ
Державного науково-дослідного інституту
МВС України

ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА З НЕПОВНОЛІТНІМИ ПРАВОПОРУШНИКАМИ

Проблема злочинності неповнолітніх завжди була гострою і актуальною, а тим більше нині. Адже в останні роки, як ніколи, в арсеналі неповнолітніх з'явилися такі тяжкі злочини, як вбивство, тілесні ушкодження, зґвалтування. Деякі злочини вражають своєю жорстокістю і цинізмом.

Лише протягом 2008 року в Україні було зареєстровано 15846 злочинів, вчинених неповнолітніми або за їх участю. З них найбільше злочинів загальнокримінальної спрямованості зафіксовано в Дніпропетровській (1108), Донецькій (1923), Луганській (1197), Одеській (1127) областях. Як результат, станом на 1 червня 2009 року у виховних колоніях Державного департаменту України з питань виконання покарань нараховувалося 1526 неповнолітніх засуджених.

Багатовікова історія боротьби зі злочинністю пов'язана з пошуками шляхів і засобів протидії цьому соціальному явищу.

Нині українське суспільство, як і вся світова спільнота, стурбоване пошуком ефективних способів профілактики злочинності неповнолітніх. Разом з тим рівень протидії сучасній злочинності неповнолітніх залишається недостатнім у першу чергу через фрагментарний підхід до проблем виховання і навчання, профілактики злочинності і соціальних девіацій неповнолітніх.

Оскільки динаміка домінуючих у правосвідомості молоді поглядів безпосередньо пов'язана з соціальною, економічною і політичною ситуацією, то і радикальний вплив на цю динаміку, з